

Łódzki Zespół Porejstrowego Doświadczalnictwa Odmianowego

**WYNIKI PLONOWANIA ODMIAN ROŚLIN
ROLNICZYCH W DOŚWIADCZENIACH
POREJESTROWYCH
w województwie łódzkim**

Groch siewny 2020

województwo
łódzkie

Izba Rolnicza
Województwa
Łódzkiego

Sulejów, marzec 2021

**Przewodniczący Łódzkiego Zespołu
Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego
dr inż. Przemysław Majchrowski**

Stacja Koordynująca PDO w woj. łódzkim
CENTRALNY OŚRODEK BADANIA ODMIAN ROŚLIN UPRAWNYCH
Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Sulejowie
ul Polna 10, 97-330 Sulejów
tel.: 44 6162039
e-mail: sdoo@sulejow.coboru.gov.pl
www.sulejow.coboru.gov.pl

Opracowanie: mgr inż. Halina Topór

Redakcja merytoryczna: dr inż. Przemysław Majchrowski

Wydawca: SDOO w Sulejowie

**Rozpowszechnianie danych zawartych w publikacji
z podaniem COBORU SDOO w Sulejowie
jako źródła informacji**

14. Groch siewny

Groch należy do najważniejszych gatunków bobowatych grubonasiennych, jego uprawa w Polsce ma długą tradycję. Nasiona grochu mogą być wykorzystane zarówno do bezpośredniej konsumpcji, na zielonkę jak i na paszę (jako komponent białkowy – zawiera około 22% białka ogólnego). Groch odgrywa również dużą rolę w płodozmianie jako roślina fitosanitarna. Plantacja grochu pozostawia w glebie resztki poźniwne zawierające około 20 kg P₂O₅, 25-60 kg K₂O, i 50-80 kg N z ha, co skutkuje wzrostem plonowania roślin następczych bez dodatkowych nakładów. Jest cennym przedplonem dla gatunków ozimych: rzepaku, jęczmienia i pszenicy.

Groch należy wysiewać jak najwcześniej, tj. kiedy tylko można wjechać w pole. Bardzo istotna jest również głębokość siewu (6-8cm). Minimalna temperatura dla kiełkowania nasion wynosi tylko 1-2°C, a siewki znoszą krótkotrwałe przymrozki nawet do - 1-2°C. Opóźnienie terminu siewu, zwłaszcza do I połowy kwietnia, przynosi lepsze warunki cieplne dla kiełkowania nasion i wzrostu siewek, ale też pogorszenie dostępności wody. Wyjątek stanowią gleby cięższe, w tym zwłaszcza czarnoziemy i czarne ziemie z powodu dużej pojemności wodnej i ich znacznego uwilgotnienia na wiosnę, siew grochu jest możliwy dopiero w drugiej połowie, a czasami pod koniec kwietnia. Wcześniej zasiany groch wysoko plonuje, a nasiona równomiernie dojrzewają dzięki wykształceniu przez rośliny silnego systemu korzeniowego oraz zwiększonej odporności na choroby.

Odmiany ogólnoużytkowe grochu siewnego są wyłącznie wąsolistne o średniowysokich roślinach, białych kwiatach i żółtych nasionach. Nasiona tych odmian przeznaczone są na paszę, ale większość odmian nadaje się również na cele kulinarne. Przydatność na cele kulinarne jest określana laboratoryjną analizą szybkości chłonięcia wody, wskazującej pośrednio o łatwości rozgotowywania nasion. Druga grupa obejmuje odmiany pastewne, które różnią się między sobą wysokością roślin, ulistnieniem, barwą kwiatach i nasion. Odmiany pastewne cechują się także wyższą zawartością białka w nasionach w porównaniu do odmian ogólnoużytkowych, wykorzystywane są na cele paszowe (nasiona) lub na zielonkę.

Dojrzałość żniwną uzyskuje się w różnym czasie. W latach suchych odmiany tradycyjne dojrzewają po około 120 dniach, w wilgotnych po 140 dniach od siewu, zaś formy samokończące dojrzewają o 7-10 dni wcześniej.

Aktualnie w Krajowym rejestrze znajduje się 31 odmian: 22 odmiany ogólnoużytkowe i 9 odmian pastewnych. Zdecydowana większość zarejestrowanych w Polsce odmian pochodzi z krajowych ośrodków hodowlanych. W województwie łódzkim doświadczenie PDO z grochem założono w SDOO w Sulejowie. Było to doświadczenie jednoczynnikowe trzypowtórzeniowe. W doświadczeniu badano 17 odmian ogólnoużytkowych i 4 odmiany pastewne. Opracowanie zostało wzbogacone o dane z doświadczeń zlokalizowanych w sąsiednich województwach: mazowieckim (ZDOO Kawęczyn) i śląskim (ZDOO Kochcice) w celu poszerzenia charakterystyki testowanych odmian.

Średni plon nasion w 2020 roku wyniósł 39,8dt/ha i był to najwyższy plon w ciągu trzech ostatnich lat. Najwyższe plony grochu uzyskano w Sulejowie – 47,5 dt/ha a najniższe w Kochcicach – 29,1 dt/ha. W Kawęczynie średni plon wyniósł 42,8 dt/ha. W roku 2020 w grupie odmian ogólnoużytkowych najlepiej plonowała odmiana Batuta - 45,9 dt/ha tj. 115% wzorca a najniższy plon uzyskała odmiana Tytus– 36,7 dt/ha tj. 92 % wzorca. Z odmian pastewnych najlepiej plonowała odmiana Milwa – 34,7 dt/ha tj. 87% wzorca

najniższy plon uzyskała odmiana Turnia 29,3 dt/ha tj. 74% wzorca. Średni plon w latach 2018-2020 dla grochu wyniósł 37,7 dt/ha, najwyższy średni plon w latach 2018-2020 uzyskały odmiany: Tarchalska - 42,6 dt/ha tj. 113% wzorca i Astronaute – 42,2 dt/ha co stanowi 113% wzorca. Po dwóch latach badań odmiana Mandaryn miała najwyższy średni plon nasion - 43,4 dt/ha tj. 115% wzorca a najniższy plon w tych latach uzyskała odmiana pastewna Mefisto- 30,5 dt/ha tj. 81% wzorca. (tabela 4 i 5). Średnia masa 1000 nasion w 2020 wyniosła 262,0 g i była wyższa o 52,0 g od średniej masy w roku 2019. Najwyższą MTN uzyskała odmiana Olimp 300,0 g tj. 114% wzorca, a najniższą odmiana Mefisto 192,2 g – 73% wzorca. Średnia masa 1000 nasion w latach 2018-2020 była niższa i wynosiła 234,8g. Najwyższą cechowała się odmiana Tytus 270,0 g – 115% wzorca a najmniejszą odmiana pastewna Mefisto 204,8 g – 87% wzorca. Wyleganie roślin w okresie kwitnienia było małe - średnia ocena ze wszystkich miejscowości wyniosła 7,9 i było nieco wyższe niż w latach poprzednich. Natomiast wyleganie przed zbiorem było duże, średnia ocena dla wszystkich odmian wyniosła - 3,2 (skala 9°): najwyższa w Sulejowie – 2,2 najniższa w Kawęczynie - 4,5 a w Kochcicach - ocena 3,0 dla wszystkich odmian.

Ważniejsze cechy użytkowo-rolnicze odmian uwzględniono w (tabeli 6 i 7).

Porażenie roślin przez choroby grzybowe, w sezonie wegetacyjnym 2020 było małe.

W roku 2020 w średnia ocena dla fuzaryjnego wędnięcia wyniosła – 7,7 choroba ta wystąpiła w Sulejowie i Kochcicach. Średnie porażenie przez mączniaka dla wszystkich punktów - 7,6 najmniejsze porażenie odmian wystąpiło w Sulejowie - 8,5 a w Kawęczynie - 7,3 i Kochcicach - 7,0.

Na podstawie uzyskanych wyników z doświadczeń PDO, z grochem siewnym Łódzki Zespół PDO podjął decyzję o utworzeniu dla grochu siewnego Listy Odmian Zalecanych do uprawy na terenie województwa łódzkiego.

Lista Odmian Zalecanych do uprawy (LOZ):

1. Arwena	3. Batuta	5. Milwa
2. Astronaute	4. Mandaryn	6. Tarchalska

Powyższe odmiany potwierdziły w ostatnich latach dużą przydatność do uprawy w warunkach rejonu łódzkiego. Prezentowana lista powinna ułatwić rolnikom dokonanie wyboru odmiany najbardziej dostosowanej do miejscowych warunków gospodarowania. Odmiany z LZO są formą rekomendacji odmian wartościowszych i najlepszych.

Tabela 1. **Groch siewny**. Odmiany badane. Rok zbioru: 2020

Lp.	Odmiana	Rok wpisania do Krajowego Rejestru Odmian w Polsce	Rok wpisania do LOZ	Adres jednostki zachowującej odmianę, A w przypadku odmiany zagranicznej - pełnomocnika w Polsce
		1	2	
Ogólnoużytkowe				
1	Tarchalska	2004	2020	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
2	Batuta	2009	2019	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
3	Mentor	2011		Hodowla Roślin Smolice sp. Z o.o. Grupa IHAR Smolice 146, 63- 740 Kobylin
4	Mecenas	2012		Hodowla Roślin Smolice sp. Z o.o. Grupa IHAR Smolice 146, 63- 740 Kobylin
5	Arwena	2015	2020	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
6	Starski	2016		Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. ul. Kasztanowa 5, 63 – 004 Tulce
7	Astronaute	2017	2019	Saaten – Union Polska sp. z o.o. ul. Straszewska 70 ; 62 – 100 Wągrowiec
8	Olimp	2017		Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. ul. Kasztanowa 5, 63 – 004 Tulce
9	Spot	2017		IGP Polska sp. z o.o. sp. k. ul. Wyspiańskiego 43, 60-751 Poznań
10	Tytus	2017		DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
11	Medyk	2018		Hodowla Roślin Smolice sp. Z o.o. Grupa IHAR Smolice 146, 63- 740 Kobylin
12	Mandaryn	2019	2020 ^R	Hodowla Roślin Smolice sp. Z o.o. Grupa IHAR Smolice 146, 63- 740 Kobylin
13	Nemo	2019		DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
14	Rivoli	2019		IGP Polska sp. z o.o. sp. k. ul. Wyspiańskiego 43, 60-751 Poznań
15	Grot	2020		Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. ul. Kasztanowa 5, 63 – 004 Tulce
16	Kazek	2020		DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
17	Prosper	2020		IGP Polska sp. z o.o. sp. k. ul. Wyspiańskiego 43, 60-751 Poznań
Pastewne				
18	Hubal	2005		DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
19	Milwa	2005	2020	Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. ul. Kasztanowa 5, 63 – 004 Tulce
20	Turnia	2011		Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. ul. Kasztanowa 5, 63 – 004 Tulce
21	Mefisto	2019		Hodowla Roślin Smolice sp. Z o.o. Grupa IHAR Smolice 146, 63- 740 Kobylin

Tabela 2. **Groch siewny**. Warunki polowe doświadczeń. Rok zbioru: 2020

Miejscowość		Kawęczyn	Kochcice	Sulejów
Powiat		sochaczewski	lubliniecki	piotrkowski
Kompleks rolniczej przydatności gleby		żytni bardzo dobry	żytni dobry	pszenny dobry
Klasa bonitacyjna gleby		III	IV a	III b
pH gleby w KCl		5,5	6,4	6,3
Przedplon		pszenica ozima	rzepak ozimy	pszenżyto ozime
Data siewu	(dzień, m-c, rok)	27.03.2020	26.03.20.	03.04.20.
Obsada nasion	(szt/m ²)	100-110	100-110	100-110
Data zbioru	(dzień, m-c, rok)	01.08.20.	10.07.20.	29.07.20.
Nawożenie mineralne				
N	(kg/ha)	30	30	30
P₂O₅	(kg/ha)	30	40	45
K₂O	(kg/ha)	45	110	100
Nawożenie dolistne preparatami wieloskładnikowymi	(l / ha)	—	ABOB Mn – 1,18 l FloVita Cu i Bor - 0,3l FloVita Zn – 1,3 Agro Sorb Folium – 2l MgSO ₄ 7H ₂ O – 5kg	Mikrochelat Mn- 13 – 1 kg Plonvit phospho – 2 l
Środki ochrony roślin				
Herbicyd	(nazwa, dawka/ha)	Boxer 800 EC – 3,5 l	Boxer 800 EC – 3,5 l Corum 502,4 SL – 1,25 l	Boxer 800 EC – 0,8 l Wing P 462,5 EC – 3 ,0l Corum 502,4 SL – 1,0l
Insektycyd	(nazwa, dawka/ha)	—	Bulldock 025EC -0,3 l Mospilan 20 SP – 0,2 kg	Bulldock 025 EC – 0,3l Decis Mega 50 EW – 0,15 l Proteus 110OD – 07l
Inne zabiegi				
Preparat biologiczny do zaprawiania nasion	(nazwa)	Nitragina	Nitragina	Nitragina

Tabela 3. **Groch siewny**. Warunki ogólne doświadczeń. Rok zbioru: 2020

Lp.	Cecha		Kawęczyn	Kochcice	Sulejów
1	Data wschodów	(dzień, m-c)	20.04.20.	15.04.20.	03.04.20.
2	Ocena wschodów	(skala 9°)	8,7	8,7	8,8
3	Termin początku kwitnienia	(dzień, m-c)	10.06.20.	10.06.20.	12.06.20.
4	Termin końca kwitnienia	(dzień, m-c)	27.06.20.	26.06.20.	29.06.20.
5	Termin dojrzałości technicznej	(dzień, m-c)	25.07.20.	23.07.20.	20.07.20.
6	Termin zbioru	(dzień, m-c)	01.08.20.	01.08.20.	29.07.20.
7	Wyleganie roślin w fazie końca kwitnienia	(skala 9°)	9,0	8,6	6,0
8	Wyleganie roślin przed zbiorem	(skala 9°)	4,5	3,0	2,2
9	Ocena równomierności dojrzewania	(skala 9°)	8,0	7,3	7,2
10	Osypywanie nasion	(skala 9°)	9,0	9,0	7,7
11	Porażenie przez mączniaka	(skala 9°)	7,3	7,0	8,0
12	Porażenie przez askochytozę	(skala 9°)	8,4	6,9	7,9
13	Porażenie przez fuzaryjne wędnięcie grochu	(skala 9°)	9,0	7,8	7,6
14	Masa 1000 nasion	(g)	268,0	243,5	274,6
15	Wilgotność nasion podczas zbioru	(%)	14,4	15,9	14,9
16	Plon nasion	(dt/ha)	42,8	29,1	47,5

Wyniki średnie z wszystkich badanych odmian

Skala 9°: 9 - oznacza stan najkorzystniejszy, 1 - oznacza stan najmniej korzystny

Tabela 4. **Groch siewny**. Plon nasion odmian w miejscowościach (% wzorca). Rok zbioru: 2020

Lp.	Odmiana	Kawęczyn	Kochcice	Sulejów
Wzorzec, dt z ha		42,8	29,1	47,5
Ogólnoużytkowe				
1	Tarchalska	114	120	102
2	Batuta	115	118	114
3	Mentor	92	107	105
4	Mecenas	105	110	95
5	Arwena	103	102	107
6	Starski	100	89	106
7	Astronaute	112	120	105
8	Olimp	112	104	103
9	Spot	98	106	88
10	Tytus	85	88	101
11	Medyk	100	86	103
12	Mandaryn	109	117	106
13	Nemo	117	104	113
14	Rivoli	114	97	110
15	Grot	92	126	108
16	Kazek	108	94	106
17	Prosper	112	105	94
Pastewne				
18	Hubal	61	90	95
19	Milwa	92	84	85
20	Turnia	72	64	81
21	Mefisto	85	68	73

wzorzec - średnia z badanych odmian.

Tabela 5. **Groch siewny**. Plon nasion odmian (% wzorca). Lata zbioru: 2020, 2019, 2018

Lp.	Odmiana	Plon nasion w % wzorca			
		2020	2019	2018	Średnia 2018-2020
Wzorzec, dt z ha		39,8	35,6	37,6	37,7
Ogólnoużytkowe					
1	Tarchalska	111	112	115	113
2	Batuta	115	104	102	107
3	Mentor	101	89	85	92
4	Mecenas	103	106	91	100
5	Arwena	105	112	97	105
6	Starski	100	98	101	100
7	Astronaute	111	115	110	112
8	Olimp	106	97	92	98
9	Spot	96	98	110	101
10	Tytus	92	102	89	94
11	Medyk	98	95	96	96
12	Mandaryn	110	119	—	115*
13	Nemo	112	94	—	103*
14	Rivoli	108	94	—	101*
15	Grot	107	—	—	—
16	Kazek	104	—	—	—
17	Prosper	103	—	—	—
Pastewne					
18	Hubal	82	93	111	95
19	Milwa	87	94	103	95
20	Turnia	74	91	114	93
21	Mefisto	76	86	—	81*
Liczba doświadczeń		3	3	3	9

Wzorzec: w roku 2020 – wszystkie badane odmiany, w 2019– Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Mandaryn, Nemo, Rivoli, Hubal, Milwa, Turnia i Mefisto. w 2018 - Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Hubal, Milwa i Turnia.

* średnia z dwóch lat.

Tabela 6. **Groch siewny**. Ważniejsze właściwości rolniczo – użytkowe odmian (odchylenia od wzorca). Lata zbioru: 2020, 2018-2020

Lp.	Odmiana	Liczba lat badań	Wysokość roślin (cm)		Wyleganie roślin koniec kwitnienia (skala 9 ^o)		Wyleganie roślin przed zbiorem (skala 9 ^o)		Masa 1000 nasion (g)	
			2020	2018-2020	2020	2018-2020	2020	2018-2020	2020	2018-2020
Wzorzec			94	85	7,9	8,5	3,2	4,8	262,0	234,8
Ogólnoużytkowe										
1	Tarchalska	3	-0,7	-0,3	-0,3	-0,1	0,2	0,1	25,6	16,5
2	Batuta	3	-0,4	-0,6	0,3	0,2	1,2	0,4	11,9	3,4
3	Mentor	3	5,3	3,2	0,2	0,2	0,3	0,2	-20,8	-24,5
4	Mecenas	3	3,6	3,8	0,4	0,2	0,2	0,6	-9,2	-6,8
5	Arwena	3	-7,4	-7,9	0,1	0,2	-0,1	-0,1	-6,0	3,7
6	Starski	3	-3,3	-1,7	0,4	0,2	0,1	0,3	4,8	6,2
7	Astronaute	3	-3,0	-4,1	-0,3	0,2	0,3	0,7	20,4	13,8
8	Olimp	3	2,7	1,7	0,2	0,2	1,2	0,6	37,9	7,4
9	Spot	3	-3,0	-3,9	-0,6	-0,2	-0,4	-0,1	6,9	5,9
10	Tytus	3	7,3	7,3	0,3	0,3	-0,1	0,1	31,1	31,3
11	Medyk	3	-2,0	1,2	-0,3	0,1	0,2	0,4	4,7	8,6
12	Mandaryn	3	-7,7	-3,8*	0,5	0,2*	0,4	0,1*	35,4	13,8*
13	Nemo	3	5,7	6,4*	0,3	-0,1*	0,1	0,1*	24,1	-3,5*
14	Rivoli	3	-6,4	-4,8*	0,4	0,2*	0,4	0,0*	20,7	-11,3*
15	Grot	1	-2,0	-	-0,4	-	-0,8	-	6,8	-
16	Kazek	1	5,0	-	0,2	-	0,1	-	-21,1	-
17	Prosper	1	-2,0	-	0,1	-	-0,5	-	-39,4	-
Pastewne										
18	Hubal	3	5,7	4,1	-0,9	-1,0	-1,0	-1,6	-6,4	-6,9
19	Milwa	3	-9,4	-11,9	0,2	0,0	-0,8	-0,7	-11,7	-7,6
20	Turnia	3	-4,0	-0,4	-1,2	-0,9	-1,2	-1,3	-46,0	-20,0
21	Mefisto	3	16	11,7*	0,4	0,1*	0,2	0,2*	-69,7	-30,0*
Liczba doświadczeń			3	6	3	6	3	6	3	6

Wzorzec: w roku 2020 – wszystkie badane odmiany, w 2019– Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Mandaryn, Nemo, Rivoli, Hubal, Milwa, Turnia i Mefisto. w 2018 - Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Hubal, Milwa i Turnia.

* średnia z dwóch lat.

Tabela 7. **Groch siewny**. Ważniejsze właściwości rolniczo – użytkowe odmian (odchylenia od wzorca). Lata zbioru: 2020, 2018-2020

Lp.	Odmiana	Liczba lat badań	Ocena równomierności dojrzewania		Dojrzałość techniczna (liczba dni)		Osypywanie nasion		Zawartość białka ogólnego % s.m (dane COBORU)	Zawartość włókna surowego % s.m dane COBORU)
			2020	2018-2020	2020	2018-2020	2020	2018-2020		
Wzorzec (liczba dni od początku roku, skala 9°)			7,6	7,7	205	192	8,6	8,7	22,0	6,0
Ogólnoużytkowe										
1	Tarchalska	3	0,2	0,6	-1,1	-1,2	-0,5	-0,0	21,5	5,9
2	Batuta	3	-0,1	-0,2	1,5	1,5	0,2	0,2	21,7	5,9
3	Mentor	3	-0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	-0,0	21,4	5,9
4	Mecenas	3	0,9	0,5	-2,4	-2,0	0,1	-0,0	22,4	5,2
5	Arwena	3	-0,2	-0,2	1,5	0,7	0,1	-0,1	21,7	5,7
6	Starski	3	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3	0,2	0,0	22,2	6,1
7	Astronaute	3	1,0	0,8	-1,2	-0,9	0,0	-0,1	21,8	5,8
8	Olimp	3	-0,6	-0,7	1,5	1,0	0,0	0,0	23,1	5,8
9	Spot	3	-0,3	-0,1	-1,2	0,1	-0,1	-0,0	22,0	5,8
10	Tytus	3	0,2	0,1	-0,2	0,3	-0,2	0,1	21,9	5,7
11	Medyk	3	-0,2	0,0	0,8	-0,0	-0,1	-0,1	21,4	5,6
12	Mandaryn	3	-0,1	0,3*	-1,2	-1,8*	0,1	0,2*	23,3	5,4
13	Nemo	3	0,2	0,2*	0,2	0,5*	-0,1	0,0*	21,0	6,1
14	Rivoli	3	-0,1	-0,3*	0,5	0,8*	0,0	0,2*	21,8	6,1
15	Grot	1	0,1	-	-1,4	-	0,0	-	21,6	6,1
16	Kazek	1	0,3	-	0,2	-	-0,1	-	21,1	5,6
17	Prosper	1	0,6	-	-0,5	-	0,0	-	21,4	5,8
Pastewne										
18	Hubal	3	-0,9	-0,7	1,8	0,7	0,2	-0,2	24,3	6,4
19	Milwa	3	0,1	0,3	0,2	-0,7	0,2	-0,1	22,9	6,4
20	Turnia	3	-0,1	-0,3	-0,8	-0,3	0,2	-0,2	21,9	6,4
21	Mefisto	3	-0,8	-0,3*	1,8	1,3*	-0,2	0,1*	21,7	7,0
Liczba doświadczeń			3	6	3	6	3	6	27	14

Wzorzec: w roku 2020 – wszystkie badane odmiany, w 2019– Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Mandaryn, Nemo, Rivoli, Hubal, Milwa, Turnia i Mefisto. w 2018 - Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Hubal, Milwa i Turnia.

* średnia z dwóch lat.

Tabela 8. **Groch siewny**. Porażenie odmian przez choroby i szkodniki (odchylenia od wzorca). Lata zbioru: 2020, 2018-2020

Lp.	Odmiana	Liczba lat badań	Fuzaryjne więdnienie		Mączniak prawdziwy		Strąkowiec	
			2020	2018-2020	2020	2018-2020	2020	2018-2020
Wzorzec (skala 9° i %)			7,7	8,2	7,6	7,5	4,3	6,0
Ogólnoużytkowe								
1	Tarchalska	3	-0,2	0,1	-0,1	-0,2	-0,9	2,4
2	Batuta	3	0,4	0,3	0,4	0,4	1,5	0,9
3	Mentor	3	0,1	0,3	0,2	0,2	-0,5	0,5
4	Mecenas	3	-0,7	-0,4	-0,5	0,1	-1,2	1,3
5	Arwena	3	-0,2	-0,3	-0,3	0,1	0,1	1,0
6	Starski	3	-0,3	-0,3	-0,5	-0,1	2,1	0,9
7	Astronaute	3	0,2	-0,1	0,1	0,4	1,4	1,5
8	Olimp	3	0,4	0,1	0,1	0,3	-0,5	0,4
9	Spot	3	0,1	-0,1	0,2	0,2	1,5	0,6
10	Tytus	3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,7	2,4
11	Medyk	3	-0,1	0,3	0,3	0,2	0,8	2,2
12	Mandaryn	3	0,2	0,1*	0,2	-0,3*	2,1	2,6*
13	Nemo	3	0,4	0,2*	0,4	-0,3*	-1,5	0,2*
14	Rivoli	3	-0,3	-0,2*	-0,0	-0,5*	1,1	-1,4*
15	Grot	1	-0,4	-	-0,4	-	2,5	-
16	Kazek	1	0,2	-	0,1	-	0,1	-
17	Prosper	1	-0,2	-	-0,0	-	0,8	-
Pastewne								
18	Hubal	3	0,1	0,3	-0,2	-0,1	-2,2	-3,2
19	Milwa	3	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-3,5	-4,7
20	Turnia	3	-0,3	-0,3	-0,2	0,1	-3,2	-4,8
21	Mefisto	3	0,3	-0,3*	-0,0	-0,7*	-1,2	-2,8*
Liczba doświadczeń			2	7	3	6	3	9

Wzorzec: w roku 2020 – wszystkie badane odmiany, w 2019– Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Mandaryn, Nemo, Rivoli, Hubal, Milwa, Turnia i Mefisto. w 2018 - Tarchalska, Batuta, Mentor, Mecenas, Arwena, Starski, Astronaute, Olimp, Spot, Tytus, Medyk, Hubal, Milwa i Turnia.

* średnia z dwóch lat.